

8. Класифицирана информация (КИ). Достъп до обществена информация (ОИ), (И)

Съществуват специални правила, регулиращи създаването, съхранението, обмена и други форми на обработка на КИ

- Закон за защита на КИ (ЗЗКИ)
- Правилник за прилагането на ЗЗКИ (Правилника)

Определение за КИ - КИ по смисъла на закона е И, представляваща държавна или служебна тайна, както и чуждестранната КИ, предоставяна от друга държава или от международна организация, доколкото влязъл в сила международен договор, по който Република България е страна, не предвижда друго.

- Защитена от закон тайна, достъпът до която е строго определен (само за определени лица, до определен тип И, за специфични цели)

- **Видове:**

1) **Държавна тайна** = КИ, определена в специален списък, нерегламентираният достъп до която би създал опасност за или би увредил интересите на Р.България, свързани с националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред. **Обхваща 3 категории И:**

- о **И, свързана с отбраната на страната**
- о **И, свързана с външната политика и вътрешната сигурност на страната**
- о **И, свързана с икономическата сигурност на страната**

2) **Служебна тайна** = КИ, която се създава или съхранява от държавните органи или органите на местното самоуправление, която не е държавна тайна, но нерегламентираният достъп до която би се

отразил неблагоприятно на интересите на държавата или би увредил друг правнозащитен интерес. Правна уредба в специални правни актове, не в ЗЗКИ

3) **Чуждестранна КИ** – може да се регулира от други правила съгласно чуждото законодателство или международните договори. Това е КИ, предоставена от друга държава или международна организация по силата на международен договор, по който Република България е страна.

Нива на класификация за сигурност на информацията

- В зависимост от степента на чувствителност на И и значимостта ѝ за националната сигурност и интересите на страната, И се класифицира в няколко категории за сигурност (грифове)

- **За служебно ползване** = служебна тайна

- **Държавна тайна**

- ☐ **Поверително** = държавна тайна, нерегламентираният достъп до която би застрашил суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на вреди, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред

- ☐ **Секретно** = държавна тайна, когато нерегламентираният достъп до която би застрашил **във висока степен** суверенитета, независимостта или териториалната цялост на РБългария или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от

възникване на **труднопоправими или големи вреди**, или да причини такива вреди в областта на нац. сигурност, отбраната, външн. политика или защитата на конституционно установения ред

□ **Строго секретно** = държавна тайна, нерегламентираният достъп до която би застрашил в **изключително висока степен** суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или би могъл да създаде опасност от възникване на **непоправими или изключително големи вреди**, или да причини такива вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред

□ **За още по-чувствителна информация** (напр. когато характерът на информацията или международен договор, по който Република България е страна, налагат допълнителна защита) може да се определят **допълнителни маркировки**

Компетентни органи

- **Държавна комисия по сигурността на информацията/ДКСИ** = държавният орган, който осъществява политиката за защита на КИ в страната; 5 членове, избрани от Министерския съвет. ДКСИ организира, осъществява, координира и контролира дейността по защитата на КИ и осигурява еднаквата защита на КИ. Множество правомощия

- **Служби за сигурност** = Държавната агенция „Разузнаване“, Националната служба за охрана, Държавната агенция „Национална сигурност“ (ДАНС), Главната дирекция „Борба с организираната престъпност“ и дирекция „Вътрешна сигурност“ на МВР, служба „Военно разузнаване“ на Министерството на отбраната, Държавната

агенция „Технически операции“ и следните органи на Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ) – директорът на дирекцията, която извършва дейности за противодействие на корупцията чрез събиране, анализиране и проверки на сведения при и по повод И за прояви на корупция на лица, заемащи висши публични длъжности, както и инспекторите в нея:

- Извършват проучванията за надеждност + издават, прекратяват и отнемат разрешенията на своите служители и на кандидатите за работа с КИ

- По отношение на физ./ юридически лица, които кандидатстват за сключване или които изпълняват договор, свързан с достъп до КИ, те извършват необходимите проучвания и издават удостоверения за съответствие с изискванията за сигурност, съгл. закона

- **Служби за обществен ред** = Главна дирекция „Национална полиция“, Главна дирекция „Жандармерия, специални операции и борба с тероризма“, Главна дирекция „Гранична полиция“, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, областните дирекции на МВР и служба „Военна полиция“ към министъра на отбраната. Компетенции:

- Извършват проучвания за надеждността на своите служители и на кандидатите за работа, издават, прекратяват и отнемат разрешенията на тези лица;

- Длъжни са да оказват съдействие на службите за сигурност във връзка с изпълнението на задачите на службите по сигурността

- **Организационни единици** = органите на държавна власт и техните администрации, администрацията на европейските делегирани прокурори, Министерството на отбраната и определени

от министъра на отбраната структури на пряко подчинение на министъра на отбраната и формирования от Българската армия, органите на местното самоуправление и местната администрация, публичноправните субекти, създадени със закон или с акт на орган на изпълнителната власт, физическите и юридическите лица – в които се създава, обработва, съхранява или предоставя КИ. Компетенции: Отговарят за прякото прилагане и спазване на законовите изисквания за защита на КИ и контролират тяхното спазване; отговарят за защитата на И и в случай на нерегламентиран достъп до КИ – предприемат мерки за ограничаване на неблагоприятните последици след уведомяване на ДКСИ; предоставят И на ДКСИ, на службите за сигурност и на службите за обществен ред, съобразно предвиденото в ЗЗКИ.

- **Служител по сигурността на И** = Ръководителят на организационната единица ръководи, организира и контролира дейността по защита на КИ. Той назначава служител по сигурността на И за осъществяване на дейността по защита на КИ в организационната единица след получаване на разрешение за достъп на това лице до КИ, издадено по предвидения в ЗЗКИ и правилника ред от ДКСИ. Когато обемът на работа или нивото на КИ в съответната организационна единица не е голям, по изключение, самият ръководител на организационната единица може да изпълнява функциите на служител по сигурността на И.

- **Административни звена по сигурността на И** = Доколкото обемът на КИ може да е голям за изпълнение задачите и функциите на служителя по сигурността на И, към него могат да се създават административни звена по сигурността. Всички работещи в тези звена трябва да отговарят на изискванията за служител по сигурността на И

Защита на КИ:

- **Защитата на КИ е комплекс от организационни, физически и технически мерки за предотвратяване на нерегламентиран достъп до материали, документи, техника и съоръжения, класифицирани като държавна или служебна тайна: Физическа сигурност, Документална сигурност, Персонална сигурност (принцип „необходимост да се знае“), Криптографска сигурност, Сигурност на комуникационните и информационните системи, Индустриална сигурност (приложима към трети лица-доставчици)**

Достъп до обществена информация

- **Основна логика** - гражданското общество осъществява контрол върху дейността на администрацията и всички публични институции
- **Правна рамка**– Закон за достъп до обществ. информация (ЗДОИ)
- **Определение**= всяка И, свързана с обществен. живот в Р. България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти
- **Задължени субекти:**
 - ☐ **държавните органи, техните териториални звена и органите на местното самоуправление**
 - ☐ **всички публичноправни субекти, различни от посочените органи, включително публичноправните организации (критерий: повече от половината от доходите му са от публични средства; повече от половината от членовете на техните управляващи / контролиращи органи се назначават от държавни органи; те са обект на управленски контрол от държавните органи; лечебни заведения с повече от половината от доходите си от публични средства, библиотеки, общес. библиотеки, музеи или архиви, финансирани с публични средства)**

☐ **физически и юридически лица** само относно извършвана от тях дейност, финансирана със средства от консолидирания държавен бюджет и със средства от фондове на ЕС или предоставени от ЕС по проекти и програми

- **Оправомощени да искат достъп до обществена информация:** Българските граждани; Чужденците; Лицата без гражданство; Юридическите лица

- **2 вида обществена информация:**

☐ **Официална обществена И** = тази, която се съдържа в актовете на държавните органи и на органите на местното самоуправление при осъществяване на техните правомощия (т.е. всички актове на такива органи – индивидуални, общи и нормативни)

☐ **Служебна обществена И** = информацията, която се събира, създава и съхранява във връзка с официалната И, както и по повод дейността на органите и на техните администрации (не се съдържа в актове, но в записи, регистри, бази данни, други)

- **Достъп до официална обществена информация**

☐ Достъпът до официална информация, която се съдържа в нормативни актове, се осигурява чрез обнародването им.

☐ За друга обществена информация – в случаите когато това е предвидено със закон или по решение на органа, който я е създал, се осигурява чрез обнародване

☐ Достъпът до официална информация, извън тези случаи, е свободен и се осъществява по реда на ЗДОИ

- **Достъп до служебна обществена информация**

□ **задължение за информиране на обществеността за своята дейност чрез публикуване или съобщаване в друга форма** (напр. когато тази И може да предотврати заплахата за живота, здравето и безопасността на гражданите или на тяхното имущество; опровергава разпространена недостоверна И, засягаща значими обществени интереси; представлява или би представлявала обществен интерес; следва да бъде изготвена или предоставена по силата на закон.)

□ **Задължение за**

- **Периодично публикуване на актуална И** за компетенциите, дейностите и др., извършвани от административните структури в изпълнителната власт; подобно задължение има за публичноправните субекти, различни от посочените по-горе органи, включително публичноправни организации и организации от публичния сектор като библиотеки, музеи и др.
- **Годишен отчет** за получени искания за достъп до обществена И и за повторно използване на И от публичния сектор

□ **Платформа за достъп до обществена И**- единна, централна, публична уеб базирана информационна с-ма, която осигурява заявяване на достъп и публикуване на ОИ; поддържа се от администрацията на Министерския съвет

□ **Достъп до И за средствата за масова И** (лица с управляващи/контролни функции, лица, осъществяващи редакторската политика; финансови резултати на собственика на средството за масова информация и т.н.)

□ **Достъп чрез административна процедура по ЗДОИ** (преглед на И – оригинал или копие, или чрез публичен общодостъпен регистър; устна справка; копия на материален носител; копия,

предоставени по електронен път, или на интернет адрес, където се съхраняват или са публикувани данните.)

□ **Санкции** за непредоставяне на достъп – налагат се от съответния орган, където длъжностното лице, което е отказало достъп, работи или за другите задължени лица като публичноправни организации –Министерство на ЕУ

□ ЗДОИ също регулира **различен** административен режим за повторно използване на информацията от обществения сектор

Изводи

- Правото е създадо **правен режим** за защита на КИ
- Различни класификационни нива в зависимост от естеството и чувствителността ѝ
- **Сложен административен апарат** от органи, участващи в неговата защита
- Правото е създадо **правен режим** за достъпа до обществена И
- Основна цел: **контрол** върху изпълнението на публични дейности, изразходване на публични средства, упражняване на публични правомощия